

Az intenzitásokat az ALPO 10 fokozatú skáláján adjuk meg.
"0" a fekete égi háttér "10" a ragyogó fehér.

.....

METEOROK

rovatvezető: Keszthelyi Sándor

az MMTÉH rovata

Az MMTÉH meteormegfigyelései - III.

Köszönettel vették a feldolgozók az észlelők gyors segítségét az elveszett meteormegfigyelések pótlólagos beküldésére. Így következhetnek alább az 1980.május 1.-1980.december 31. közötti 8 hónap alatt végzett hazai meteorészlelések.

Az adatgyűjtés rendeződését f. évben örvendetesen követte az észlelők és az észlelések számának növekedése. Ezen tendencia szerencsésen egybevág a Meteor megjelenések sűrítésével és mindezek alapján frissebb, rövidebb átfutású feldolgozások, hírek, gyorsjelentések jelenhetnek meg, majd a közeljövőben rovatunkban. Az adatok végső tárolását és feldolgozását az MMTÉH másik vezetője - Papp János - végzi.

A mikrometeorit /Juhász László/

Igaz, csupán öt észlelő foglalkozott ilyen módszerrel a mikrometeoritikus szemcsék kutatásával, ők igen rendszeresen és aktív módon tették ezt.

Ádám László /Kecskemét/ szeptembertől kezdve az őszi esőzéseket kihasználva észlelt. Összesen 24 alkalommal 99 órás összidőtartam alatt 1773 cm²-es felületű 3 tálkáján 702 db. szemcsét szedett össze. Főleg a november hónapban figyelt aktívan: 11 alkalommal. Az észlelt szemcséket főleg hóban vagy havasesőben találta, ritkábban esőben. Figyelemmel kísérte azokat az időszakokat, amikor szünetelt a csapadék.

IHR értékei 1,3 és 12,1 /10⁸ db /h.km²/ között adódtak.

Hardi Ferenc /Tapolca/ november 12-től kezdte meg észleléseit és 19,8 mm csapadékból 6 db vasmeteoritet gyűjtött ki. Tovább folytatta, de 3 esetben kisebb csapadékból már egyetlen darabot nem talált. A módszert javítania szükséges !

Lakatos István /Maglód/ két és fél éves mikrometeoritikus kutatásait némileg mérsékelte, de június-december között így is 6 alkalommal észlelt 54 órán keresztül 40 cm²-en. Összesen 137 szemcsét fogott fel. Rendszeresen méri a fel-fogott csapadékmennyiséget is mm-ben. IHR értékeinek átlaga: 6,4 /1,4 és 11,3 között/.

Majtényi Zsolt /Miskolc/ júliusban kezdte meg ilyenirányú észleléseit, melyet igen sokrétűen végez. 1980.júl.23-dec.23 között 14 észlelési napon át figyelt 92,153;235 cm²-es tálkáit változtatva. Összesen 165 óra alatt 3527 db szemcsét fogott fel! Valamennyi alkalommal a csapadék milyenségét, szüneteit, intenzitását is feljegyezte. Több alkalommal a novemberi hosszabb esőzések alatt óránként cserélte tálkáit, így az esőzésen belüli aktivitást vizsgálta, amely számottevően változott 0,4 és 19,1 IHR értékek között. Még számottevőbbek a szemcsék mikroszkópikus vizsgálatai. A mintákat elkülönítve tárolja; felsővilágítású mikroszkóppal 50x-es nagyítással nézve rajzokat készített, anyag és szín megjelölésével, mérethelyesen. Alaktani osztályozást vezetett be. Kutatásaival külön cikkben foglalkoznak majd.

Szauer Ágoston /Pápa/ július 17-e és október 8-a között 452 cm²-en 6 alkalommal 38 órán keresztül figyelt. 134 db szemcsét talált, ez 1,4 IHR /.10⁸ db/h.km²/.

B.Tűzgömbök /Kelemen Zsolt/

1980.júl.19. Majtényi Zsolt /Miskolc/ 21:22 UT-kor a Cam-ban a 0850+62 pontban egy - 3 mg-os 0,8 sec ideig tartó fehér, csaknem pontszerű meteort látott. Csupán 12 ivpercnnyire becsülte elmozdulását az alfa Cam irányából.

1980.július 27. Keszthelyi Sándor /Gyöngyös/ 22:42 UT-kor

a felhőtlen, de teliholdas égen egy - 5 mg-os, 30 fokos, kékesfehér tüzgömböt látott elhaladni az égen. 1,2 sec ideig látszott, kék színű fejrésze volt. Fel: 0310+66; el:0600+50, azaz Aquarida rajtag volt. 25 fokkal hunyt ki az északi horizont felett. Az észlelést Budapesten a Mártírok utja-Bem József utcai kereszteződésben végezte.

1980.július 28. Hadházi Sándor és Pornói István /Budapest/ Farkasréten vonuló felhőzet alatt észlelt és 20:16 UT-kor egy sárga, - 3 mg-os tüzgömszerű jelenséget látott. Lassan haladt gömbalakú feje volt és halvány nyomot hagyott. A Bootesben látszó Lyrida volt.

1980.augusztus 3. Hadházi Sándor és Pornói István /Budapest/ 21:30 UT-kor Farkasréten egy - 3 mg fényű meteort észlelt. Lassu, sárga volt és nyomjelenség követte.

1980.augusztus 3. Szász Mária /Szatymaz/ 23:33 UT-kor egy - 3 mg-os meteort pillantott meg. Narancssárga színű volt és kékes füstnyom követte.

1980.augusztus 7. Dalos Endre /Bóly/ 19:57 UT-kor -3 mg-os fényű meteort látott, 4 sec-ig tartó nyomot hagyott. Maga a meteor 1,5 sec. ideig látszott csak.

1980.augusztus 11. 01:01 UT-kor Kút-hegyen /Mátra/ a P'80 résztvevők egy -3 mg-os narancsvörös meteort láttak. Nyom nem kísérte.

1980.augusztus 11. 01:30 UT-kor Kolláth Zoltán /Kenderes/ erősen felhős égen látott egy -3 mg-os meteort. Biztosan fényesebb volt ennél /akár -5 feletti is/, de a felhőzet miatt további adatokat nem tudott feljegyezni.

1980.augusztus 11. Kolláth Zoltán /Kenderes/ két -3 mg-os meteort látott. Az első 22:07 a második 22:12 UT-kor tűnt fel.

1980.augusztus 11-12. Szauer Ágoston /Pápa/ meteorozás közben hat fényesebb meteort látott:

23:40 UT	-3 mg	1 sec
00:03 UT	-6 mg	1,5 sec, kék, 1 sec-es nyommal
00:20 UT	-4 mg	1 sec

00:26 UT - 3 mg 1 sec
01:00 UT - 3 mg 0,8 sec

1980.augusztus 11. 19:27 UT-kor Kút-hegyen /Máttra/ egy -6 mg-os, lassan délki irányban mozgó Perseida tűzgömböt láttak a zenitben. 4 sec-es narancsvörös volt. Kezdetben csak -3 mg-os fénye volt. Utána hosszan megmaradó és nagyon fényes nyom maradt.

1980.augusztus 11-12. Hardi Ferenc /Tapolca/ meteorozás közben négy fényes meteort látott. Három -3 mg-os, egy pedig -4 mg-os volt. Valamennyi Perseida rajtag volt és füstnyomot hagyott.

1980.szeptember 19. Jócsák Zsolt /Tarpa/ Debrecenben észlelt. 20:27 UT-kor az éta Psc-nél egy -4 mg-os tűzgömb tűnt fel. A gyors és rövid ideig tartó jelenség az omikron Psc-nél fejeződött be. Nyom nem maradt.

1980.szeptember 29. Somodi Miklós /Debrecen/ 18:55 UT-kor egy -3 mg-os fényű, fehér meteort látott a fátyolfelhős ég alatt. 1920+33 a fel- és 1920+00 az eltűnés koordinátái.

1980.október 3. Jócsák Zsolt /Tarpa/ egy - 5 mg-os tűzgömböt látott. Az alfa Cam és a béta Per között 20-25 fokos utat tett meg. Kékessárga volt, gyors, és szürke füstnyomot hagyott, amely hamar eloszlott.

1980.október 19. Mojdisz István /Békéscsaba/ 17:30 UT-től észleléshez készülődött. 17:45 UT-kor beborult és a már felhős égen // egy - 6 mg-os tűzgömböt látott. A Cas-Boo irányban haladt kb. 30-35 fokot. Fehér színű, 3 sec-es jelenség volt és nyilván sokszorta fényesebb lehetett.

1980.október 28. Hardi Ferenc /Tapolca/ 18:40-20:34 között észlelt Gyulakesziben jó égen. Az első meteorja egy -3 mg-os, fehér, 0,8 sec időtartamú volt. Fel: 0342+60 és el:0330+53. A jelenségnek 1,5-2,0 fok átmérőjű fehér, 1 sec-es nyoma maradt. 18:40 UT-kor volt.

1980.október 30. Szegedi Béla /Dorog/ 20:21 UT-kor egy

-4 mg-os tűzgömböt látott feltűnni az alfa Tau-tól délre. 20-25 fokos utat megtéve tűnt el. Színe: zöldesfehér. Zöldesfehér diffúz nyoma maradt 5-7 sec ideig.

1980.november 8. Dömény Gábor /Kajdacs/ 01:29 UT-kor egy -4 mg-os tűzgömböt látott. Fel:0420+56 és el: 0936+76. A jelenség kezdeti fénye 0 mg volt, majd 0,8 sec múlva érte el maximális fényét lobbanásszerűen. A narancssárga színű fényes meteor még 1,0 sec-ig haladt, de hasonló színű fényes nyomot hagyott 3 sec ideig. Szinte zenitben látszott.

1980.november 10. Jócsák Zsolt /Tarpa/ 18:50-kor egy -2 mg-os, gyors és rövid meteort /csupán 5 fokos/ látott a delta Per és béta Per között. Kékes és sárga színárnyalatú volt. Bár az észlelő szerinti fényesség némileg kisebb a tűzgömbökénél, mégis leközeljük. Ez volt ugyanis Jócsák Zsolt utolsó meteorészlelése és csillagászati észlelése ! Ezt 1980.dec. 2-i levelében még beküldte az MJTÉH részére, de súlyos betegsége többéves csillagászati munkáját befejeztette. Jócsák Zsolt 1981.január 3-án, 20 évesen elhunyt ! Emlékét mi meteorozók is megőrizzük !

1980.december 12. Hardi Ferenc /Tapolca/ Gyulakesziben észlelte a Geminidákat. Két fényes meteor tűnt fel.

19:38 UT-kor egy - 3 mg-os fehér enyhén ívelt pályájú. Ursida jött lüktető fénnel, 1,6 sec ideig.

21:39 UT-kor egy -3 mg-os fehér Geminida látszott 0,8 sec-ig.

1980.december 14. Hadházi Sándor /Budapest/ Farkasrétről egy -4 mg-os tűzgömböt észlelt. Lassan haladt a Vega és a lambda Aql közötti úton. Kb. 45 fokos utat futott be 17:30-kor. A tűzgömből az észlelő színes rajzot készített. A meteor fejrésze izzósárga volt, vöröses kómája és kékeslilás színű hosszú csóvát húzott.

C. Teleszkópikusok /Keszthelyi Sándor/

1980.július 5. Keszthelyi Sándor /Gyöngyös/ Székesfehérvárott 22:50 UT-kor az M25 mélyeget nézte 7x50 B-vel, amikor egy 7 mg-os, fél fokos teleszkópikus meteor tűnt fel a LM közepén.

Fehér és egyenletes volt és 45 fokban haladt ÉK-ről.

1980.augusztus 4. Hadházi Sándor /Budapest/

03:48 UT-kor egy 150/1580 Newton reflektorban az M45 -t figyelte. Egy 6 m-os kékes, lassú meteor haladt át a LM-ben.

1980.augusztus 7. Keszthelyi Sándor /Gyöngyös/

Veszprémben az R Cas közvetlen közelében 21:50 UT-kor egy 8 mg-os, 2 fokos, sárgásfehér meteort látott 1 sec-ig. Városi égen, kézben tartott 7x50 B-vel észlelt.

1980.augusztus 17. Horváth István /Debrecen/

Kút-hegyen a Mátrában 22:15 UT-kor 878 m magasban 7x50 B-vel a T Cep változót nézte, mikor egy 8,0 mg-os vörös meteor tűnt fel 0,3 sec időre. Fel: 210300+6838 és el: 210430+6750.

1980.szeptember 12. Kósa-Kiss Attila /Nagyszalonta/

19:02 UT-kor 8x30 B-vel az RV és RW Boo változókat figyelte. Egy 2 fokos, 7,5 mg fényű, 0,3 sec-es kék meteor tűnt fel. K-NY-i irányban ment a két változó között.

1980.szeptember 12. Bartos Pál /Sülysáp/ egy ritka meteorjelenséget észlelt. A 80/300-as lencsés távcsövének 13x-os nagyításával az M31-et nézte, amikor a távcsőben egy nagyon fényes meteor tűnt fel. Felkapta a fejét és az égen még 1 sec ideig látta a -2 mg-os fényű jelenséget. Ujra a távcsőbe nézett és a meteor nyoma látható volt. A LM-ben követte 224 sec ideig, ekkor halványodott 10,5 mg alá, és 21:16 UT-kor végleg eltűnt. Közben lassan ÉK-i irányban sodródott a nyom.

1980.október 26. Péli Edit /Békéscsaba/

Egy 63/800-as Zeiss refraktorral észlelte az M31-et. A LM-ben elhúzott egy teleszkópikus meteor. Idő és fényesség adatot nem jegyzett fel.

1980.november 10. Szauer Ágoston /Pápa/

18:15 UT-kor 8x30 B-vel a T Cep-et figyelte. A béta Cep-től fél fokra D-re áthúzott a LM közepén egy 1 mg fényű, sárga-

fehér meteor 0,2 sec alatt. Egyenes volt pályája, fénye egyenletesnek látszott.

1980. november 24. Szauer Ágoston /Pápa/

17:18 UT-kor 8x30 B-vel az M45-öt figyelte. A Pleiadok felett 4 fokkal ENY-ra egy 2 mg fényű, sárga meteor jelent meg és 2 fokos út után el is tűnt. Egész útja a LM-ben látszott.

1980.december 8. Majtényi Zsolt /Miskolc/

20:55 UT-kor a béta Per alatti rész figyelte 7x50 B-vel. 2 fokkal a csillag alatt egy kékesfehér, 4 fok hosszú Geminida tűnt fel és el a 7,1 fokos LM-ben. Fénye kezdetben 7,8 mg-ra, majd egyenletes felfényléssel 4,5 mg-ra volt becsülhető. Végül hirtelen hunyt ki.

1980.december 12. Hegedüs Tibor /Szeged/

21:29-kor 10x50 B-vel egy 7 mg-os, vörös színű, lüktető fényű, közepes sebességű meteort látott. A LM közepén a delta Cyg volt és a meteor K-NY-i irányban haladt a csillagtól É-ra a LM szélét metszve.

1980.december 29. Csiszár Iván /Tatabánya/

19:00-19:15 UT között 10x50 B-vel figyelt a Gem-ben. 19:13 UT-kor két teleszkópikus meteort látott. Egyik 7,0 mg és 3 fokos, másik 7,5 mg és 4 fokos volt. Mindegyik 1 sec ideig látszott és fehér volt. Metszették egymás útját.

1980.december 29. Majtényi Zsolt /Miskolc/

Fertődön 18:38 UT-kor 7x50 B-vel az R UMA vidékét nézte. Egy 8,2 mg-os meteor lépett be Ny-on a LM-be és szinte közepén hunyt ki, de ekkorra már 7,5 mg-os volt, kék színű és 0,3 sec ideig tartott.

D.Fotografikus /Zenkl Gábor/

Bödök Zsigmond és Dalos Endre Bólyban együtt fotóztak aug.5-én, 6-án, 7-én 19-21 UT időpontok között két géppel. A színes filmre exponált kockákon nincs meteor.

Dalos Endre még dec.12-én is készített 1 órás felvételt, de

sikerrel ez sem járt.

Fodor Antal /Sülysáp/

Kút-hegyen a Mátrában fotózott és augusztus 10-i 21 UT körüli képen sikerült egy meteort elcsipnie, de sajnos a jelenség vége már lement a képről. Kimért koordinátái 0031+36 és 1121+20. Kb 17 fok hosszú nyom látszik. A meteort vizuálisan is észlelték, erre Fodor Antal és Szakács József is emlékszik, mint 0 mg fényességűre. Az ezen idő körül észlelt sok meteor között 4 db 0 mg fényű is van, de koordináták alapján egyikkel sem azonosítható. Nyilván a pozíciós csoport tagjai nem jegyezték fel. A fényképen lévő meteor enyhén görbült pályát ír le. Utjának egyharmada után veszít fényességéből és fokozatosan elhalványulva hagyja el a képezőt. Jó minőségű és értékes felvétel !

Hardi Ferenc /Tapolca/

Gyulakeszin fotózott mindazon nagyszámú alkalmakkor, amikor vizuálisan is észlelt. Zenit és Smena gépekkel FORTEPAN, FORTECOLOR filmekre dolgozott. Az augusztus-december közötti munkának december 12-én lett meg az eredménye. A 19:56-21:12 UT közötti felvételekre 20:29 UT-kor egy meteor rögzítődött. A meteor vizuálisan 1 mg-os 0,8 sec-es Geminidának látta a 0418+27 és 0536+21 pontok között. A Smena 4/40-es géppel FORTEPAN Ultra Rapid 26 DIN-re készült filmen a meteor fokozatosan tűnik elő és halványul el, mindkét vége a kockán van és az M45 csillagain megy át. Egyenes pályája van és szinte egyenletes fényességűnek látszik. Látványos felvétel!

Horváth Ferenc /Veszprém/

Több géppel dolgozott /Smena, Skolnyik, Certo, Ljubityel, Zenit, Praktika/ FORTE ULTRA RAPID és ORWOCROM filmekre, összesen 174 kockát, ez a legtöbb hazai fotografikus észlelés a vizsgált időszakban. A fotók vagy előhivatlanok vagy nem tartalmaznak meteornyomot.

Horváth Tibor /Hegyhátsál/

Decemberben 3 alkalommal észlelt fotografikusan, de nem rögzített meteornyomokat.

Iskum József /Budapest/

Csikszeredán észlelt zenitre állított kamerával augusztus 11-12-én és 2,2 óra alatt 4 felvételt készített. Meteor-nyomot nem talált.

Keszthelyi Sándor /Gyöngyös/

Veszprémben 2,6 óra alatt 5 kockát exponált CERTO géppel a zenitre. Bár vizuálisan a képen áthaladt egy 0 mg-os meteor egy alkalommal, a kockán nem látható.

Kiss László /Ajka/

Veszprémben augusztus 7-én, 5 kocka színes diát exponált ZENIT géppel. 2,6 óra alatti fotozásának nem lett meteor-nyom az eredménye.

Kótai Gyula /Lábod/

November 11-én PRAKTIKA LTL-3 géppel FORTE filmre 5 kockát exponált. A szép csillagnyomok között nincs meteor.

Lakatos István /Maglód/

Szeptember 29-én ZENIT géppel 23 DIN filmre 20 percet exponált, de meteort nem fotózott le.

Majtényi Zsolt /Miskolc/

Júniusban 3 kockát, augusztusban 14 kockát, novemberben 16 kockát fényképezett FED-3 géppel ORWO NP 27-re. Vizuálisan a LM-ekben 1 és 2 mg-os meteorok is átmentek, de egyik sem rögzítődött.

Szakács József /Tatabánya/

Májustól-júliusig 3 éjszaka fényképezett, majd Kút-hegyen augusztus 18-án folytatta és siker koronázta ez utóbbi alkalommal működését. Egyik képén egyértelműen meteornyom látható. Sajnos a kép szélére esik, és valószínűleg lecsúszott arról. A megjelenése után nem sokkal erős fényesség növekedést mutat. Feltünése: 2122+23, eltünése: 2128+19 a képről kimérve. Sajnos vizuálisan nem észlelték, így időtartam és fényesség adatát nélkülözzük.

Szauer Ágoston /Pápa/

Rendszeresen fotózta az eget. Májusban 4, júniusban 5, júliusban 4, augusztusban 6, szeptemberben 2, decemberben 4 kockát készített Zenit géppel 26 DIN-re.

1980. augusztus 17-én 21:41 UT-kor egy -3 mg-os 2 sec-es meteort látott sárga színben vizuálisan és ezt sikerült lefényképeznie. Kitűnő minőségű a felvétel. A meteor pozíciója a képen: 2030+53 és 2031+37. Folyamatosan fényesedik, majd hasonlóan halványodik. 15 fok hosszú.

E. Vizuális észlelők /Kút-hegy kivételével/

Ábrahám Attila, Bartos Pál, Ádám László, Bödök Zsigmond, Csaba László, Csiszár István, Cséplő Mihály, Dalos Endre, Deicsics László, Dömény Gábor, Fodor Antalné, Gombos Mátyás, Hadházi Sándor, Hardi Ferenc, Harmath István, Horváth Ferenc, Horváth István, Hegedüs Tibor, Iskum József, Jócsák Zsolt, Kelemen Zsolt, Keszthelyi Sándor, Kiss László, Kolláth Zoltán, Kósa-Kiss Attila, Majtényi Zsolt, Mojdisz István, Pornói István, Péli Edit, Mizser Attila, Nagy Zoltán, Rátkai Ferenc, Pázmán Imre, Ságodi Ibolya, Szakács József, Szauer Ágoston, Szász Mária, Nagy Mélykúti Ákos, Tepliczky István, Tóth Attila /Szeged/, Tóth Attila /Lábod/, Tuboly Vince, Tomasowszky László, Unyatyinszki Zoltán.

.

F I G Y E L E M !

Tárolási nehézségek miatt megegyezéssel átadók a "Sky and Telescope" 1974-1980 évi számai. Érdeklődni lehet hétköznap 7-15⁴⁵-között a 691-100/131 melléken, szombat kivételével, vagy 17 óra után az alanti címen:

Péteri Attila, Bp. Rákos út 102.VII.e.42.

1155

.